

Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi

Journal of Ankara Health Sciences

e-ISSN: 2618-5989

Diyet Memnuniyet Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

The Validity And Reliability Study of The Turkish Form of Diet Satisfaction Scale

Günay Eskici^{1*} , Sevil Karahan Yılmaz²

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Çanakkale, Türkiye

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Erzincan, Türkiye

Makale Bilgisi	ÖZ
<i>Geliş Tarihi:</i> 05.02.2021	<p>Amaç: Diyetin başarısında uzun süreli uygulanabilirliği önemli bir unsurdur. Süreyi belirleyen etmen ise kişinin diyetinden memnun olmasıdır. Bu çalışmanın amacı farklı sebeplerle diyet uygulayanların memnuniyet durumlarını değerlendirmek için geliştirilmiş olan 10 maddelik beşli likert tipi ölçeklenmiş Diyet Memnuniyet Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılmasıdır. Örneklem ve Yöntem: Çalışma kapsamına, 18-65 yaş arası farklı sebeplerle (ağırlık kaybı/kazanımı, kronik hastalık gibi) diyet uygulayan 102 birey dahil edilmiştir. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 22.0 ve LISREL 5.53 istatistik paket programlarında yapılmıştır. Verilerin toplanmasında; google formlar aracılığıyla oluşturulan anket linki sosyal medya, whatsapp grupları ve e-mail üzerinden katılımcılara gönderilerek katılımcılardan anket linkini doldurmaları istenmiştir. Verilerin analizinde Bartlett testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi yapılmış; Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Geçerlik aşamasında dil ve kapsam geçerliği yapılmıştır. Geliştirilen ölçeğin güvenirlik değeri düzeyinin saptanmasında iç tutarlılık için "Cronbach alfa katsayısı" hesaplanmıştır. Bulgular: Türkçe geçerlik ve güvenirliliğinin değerlendirilmesi sonucunda; orijinal ölçekteki 10 maddenin AFA yükünün 0.30 değerinden düşük olduğu gözlemlenmiş, bu madde ölçekten çıkarılıp Diyet Memnuniyet Ölçeği 9 madde olarak düzenlenmiştir. DFA yüklerinin 0.44 ile 0.87 arasında değiştiği belirlenmiştir. Maddelerin faktör yüklerinin 0.505 ile 0.894 arasında ve madde toplam korelasyonlarının da 0.422 ile 0.847 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Dokuz maddelik ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.902 olarak bulunmuştur. Sonuç: Geçerlik ve güvenirlik düzeyi (Cronbach alpha güvenirlik katsayısı= 0.902) yüksek düzeyde bulunan bu ölçeğin 18-65 yaş arası farklı sebeplerle (ağırlık kaybı/kazanımı, kronik hastalık gibi) diyet uygulayan Türk bireylerin diyet memnuniyet durumlarının değerlendirilmesinde kullanılması uygundur ve önerilmektedir.</p>
<i>Kabul Tarihi:</i> 10.05.2021	
	Anahtar Kelimeler: Diyet, diyet memnuniyeti ölçeği, geçerlik, güvenirlik
Article Information	ABSTRACT
<i>Received:</i> 05.02.2021	<p>Aim: Long-term applicability is an important factor in the success of the diet. The factor determining the duration is the person's satisfaction with their diet. The aim of this study is to conduct a validity and reliability study of the Turkish form of the 10-item, five-point Likert-type Diet Satisfaction Scale, which was developed to evaluate the satisfaction status of those who went on diets for various reasons. Subject and Methods: A total of 102 individuals aged between 18 and 65 who went on a diet for various reasons (weight loss / gain, chronic disease) were included in the study. Statistical analysis of the data was made with SPSS 22.0 and LISREL 5.53 statistical package programs. In collecting data; the survey link created through google forms was sent to the participants via social media, WhatsApp groups and e-mail, and the participants were asked to fill in the survey. Bartlett test and Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test were used to analyze the data; Explanatory Factor Analysis (EFA), Confirmatory Factor Analysis (CFA) and Pearson correlation analysis were applied. Language and content validity were checked at the validity stage. "Cronbach alpha coefficient" was calculated for internal consistency in determining the level of reliability value of the developed scale. Results: As a result of the evaluation of Turkish validity and reliability; it was observed that the EFA load of item no. 1 in the original scale was less than 0.30 and accordingly this item was removed from the scale and the Diet Satisfaction Scale was arranged as 9 items. It was determined that DFA loads varied between 0.44 and 0.87. It was found out that the factor loads of the items varied between 0.505 and 0.894 and the item total correlations varied between 0.422 and 0.847. The Cronbach alpha coefficient of the nine-item scale was found to be 0.902. Conclusion: This scale, which has a high level of validity and reliability (Cronbach alpha Reliability Coefficient= 0.902), is suitable and recommended to be used in the assessment of dietary satisfaction of Turkish individuals aged 18-65 who follow diets for different reasons (such as weight loss / gain, chronic disease).</p>
<i>Accepted:</i> 10.05.2021	
	Keywords: Diet, diet satisfaction scale, validity, reliability

doi: 10.46971/ausbid.875393

Araştırma makalesi (Research article)

*Sorumlu yazar/Corresponding author: Günay Eskici, gunayeskici@comu.edu.tr

Giriş

Birçok farklı diyet (düşük yağlı, düşük karbonhidratlı gibi), vücut ağırlık kaybına ve sağlığın iyileşmesine katkı sağlarken, sağlıksız diyet uygulamalarının kronik hastalıklarla ilişkili morbidite ve mortalite riskinde artışa yol açtığı bilinmektedir (Beasley ve ark., 2020; Gardner ve ark., 2018; Jospe ve ark., 2019).

Uygulanan diyetin bireye özgü olması temel ilke olmakla birlikte, bir diyetin başarısı uzun süreli uygulanabilirliğine bağlıdır (Jospe ve ark., 2019). Ne yazık ki, klinik uygulamalarda belirli bir hasta için en iyi uyumu sağlayacak diyeti tahmin etmek zordur. Bununla birlikte, belirli yaşam tarzı değişikliğinden duyulan tatmin, diyete uyumu sağlamada güçlü bir etken olmaktadır. Sağlıklı bir beslenme düzeni, yemekten zevk alma, doyum ve sağlıkla ilgili olumlu değişiklikler, yaşam kalitesini artırmakla birlikte, bireyin diyetine uzun vadede devam etmesini kolaylaştırır (Coyne ve ark., 1995; Delahanty ve ark., 2002; Jospe ve ark., 2019; Piccoli ve ark., 2020).

Özite tedavisinde, vücut ağırlığı kaybı memnuniyeti günlük ve haftadan haftaya değişen dinamik bir faktör olduğundan vücut ağırlığı kaybı memnuniyetinin ileriye dönük olarak diyet tedavi kontrollerinde değerlendirilmesi daha uygun olabilir (Baldwin ve ark., 2009). Diyete bağlılık ve memnuniyet, vücut ağırlığı kaybı evresinin sonlarında ulaşılan vücut ağırlığının sürdürülebilirliği ile de yorumlanabilmektedir (Çalugi ve ark., 2020).

Klinisyenlerin hasta ve danışanlarına yönelik diyet memnuniyetlerini değerlendirebilmeleri için birtakım sorulara ihtiyaç duyulmakta ve alınan cevaplar doğrultusunda memnuniyetleri ve diyete uyumları değerlendirilebilmektedir. Bu düşünce doğrultusunda, Jospe ve arkadaşları tarafından 2020 yılında geliştirilen “A tool for assessing the satisfaction of a diet: Development and preliminary validation of the Diet Satisfaction Score” ölçeğinin Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini değerlendirerek Türkçe’ye uyarlamasının yapılması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Örneklem ve Yöntem

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma Aralık 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında Türkiye’de ikamet eden, elektronik ortamlar üzerinden ulaşılan, 18-65 yaş arası farklı sebeplerle (ağırlık kaybı/kazanımı, kronik hastalık gibi) diyet uygulayan bireyler ile gerçekleştirilmiştir. Literatüre göre ölçek çalışmalarında örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde, madde sayısının en az beş ya da on katı civarında örnek alınması belirtilmektedir (Tavşancıl, 2014). Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılabilmesi için örneklem sayısı; ölçek madde sayısı (10 madde) x 10 şeklinde hesaplanarak 102 yetişkin bireye ulaşılmıştır.

Araştırmada, Diyet Memnuniyet Ölçeği'nin Türkçe’ye uyarlama çalışmasının yapılabilmesi için ölçeği geliştiren Mchelle R. Jospe ile e-posta yolu ile iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izinler alınmıştır. Mchelle R. Jospe, ölçeği ve aşamaları hakkındaki gerekli verileri e-posta yolu ile göndermiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’ndan (Tarih: 18/12/2020 Protokol No: 11/25) izin alınmıştır. Katılımcılara, araştırma hakkında bilgi içeren bir olur formu elektronik ortamda gönderilerek onamları alınmış ve kaydedilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri “Diet Satisfaction Score” ölçeğinin Türkçeye çevrilmiş hali ile elde edilmiştir. “Diet Satisfaction Score” da 10 madde yer almıştır. Verilerin toplanmasında; web tabanlı oluşturulan anket linki sosyal medya, whatsapp grupları ve e-mail üzerinden katılımcılara gönderilerek katılımcılardan anket linkini doldurmaları ve paylaşmaları istenmiştir. Elde edilen verilerde geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Diyet Memnuniyet Ölçeği

Orijinal adı “Diet Satisfaction Score’ olan ölçek Michelle R. Jospe, Jillian J. Haszard ve Rachael W. Taylor tarafından 2020 yılında geliştirilmiştir (Jospe ve ark., 2020). Ölçek, 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında değişen 5’li Likert tipi cevap seçeneklerini içermekte ve 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki sadece 1. madde ters (1=5, 2=4, 3=3, 4=2 ve 5=1) puanlandırılmaktadır.

Dil geçerliği

Diyet Memnuniyet Ölçeği’nin dil geçerlik çalışmasında ölçeğin yazarları tarafından oluşturulan İngilizce metin kullanılmıştır. Dil geçerlik süreci, ölçeğin öncelikle İngilizceden Türkçeye sonra da Türkçeden İngilizceye çeviri aşamalarını içermektedir (Hayran, 2018). İlk aşamada hem Türkçe hem de İngilizce dilini profesyonel anlamda bilen iki farklı dil bilimci ve bir akademisyen tarafından ölçeğin İngilizceden Türkçeye çevirisi yapılmıştır. İkinci aşamada; Türkçe çevirisi yapılan ölçek incelendikten sonra, araştırmacılar tarafından ölçek soruları tartışılarak uygun ifadeler belirlenmiş ve üzerinde uzlaşma sağlanarak tek bir araç haline getirilmiştir. Üçüncü aşamada; her iki dili, ana dili düzeyinde bilen ve anadili İngilizce olan bir çevirmen tarafından metnin İngilizceye geri çevirisi yapılmıştır. İngilizce’ye geri çeviri yapılan ölçek ile özgün İngilizce ölçek karşılaştırılmış (İngilizce dilini profesyonel anlamda bilen dil bilimci akademisyen tarafından), ölçek maddelerinde anlam değişikliği gözlenmemiş ve ölçeğin dil geçerliği tamamlanmıştır.

Kapsam Geçerliği

Ölçeğin kapsam geçerliğinde Davis tekniği kullanılmıştır. Geri çevrilen ölçeğin İngilizce orijinali ile karşılaştırıldıktan sonra, hazırlanan Türkçe form Türkiye’deki 5 alan uzmanı (toplum beslenmesi alanında bir profesör, iki klinik diyetisyen, obezite ve kilo yönetimi konusunda bir uzman diyetisyen ve bir iletişim uzmanı) tarafından değerlendirilmiştir. Her maddenin ölçüm değeri için geliştirilen derecelendirme ölçütü ile gerekli değişiklikler yapıp, Türkçe ölçeğe son hali verilmiştir. Davis tekniğine göre uzmanlar maddelerin uygunluğunu (1) “uygun değil”, (2) “biraz uygun”, (3) “oldukça uygun” ve (4) “çok uygun” şeklinde puanlamışlardır (Alpar, 2016). Bu teknikte (3) ve (4) seçeneğini işaretleyen uzmanların sayısı toplam uzman sayısına bölünerek maddeye ilişkin “kapsam geçerlik indeksi” 0.90 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin dil ve anlam açısından anlaşılabilirliğini saptamak amacıyla ilk çeviri çalışmalarından ve uzman görüşleri değerlendirildikten sonra ölçeğin son şekli, ölçümün yapılacağı kişilerle benzer özellikler taşıyan, ancak örnekte yer almayan 30 bireye uygulanmıştır. Geri bildirimler sonucunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra son hali verilmiş ve ölçeğin Türkçe uyarlaması tamamlanmıştır.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22.0 ve LISREL 5.53 istatistik paket programları aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Verilerin faktör analizi yapmak için uygun olup olmadığına karar vermede Bartlett testi, örneklem yeterliliği için ise Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Kabul edilebilirlik düzeyi 0.30'dır (Atılğan ve ark., 2017). AFA sonucunda ortaya çıkan yapının doğrulanabilirliğini test etmek amacıyla da Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır, faktör yükünün en az 0.40 olması istenen bir ölçüttür (Erefe, 2002; Kline, 201; Baumgartner; Homburg, 1996; Bentler,1980) . Madde toplam puan analizi için pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Geliştirilen ölçeğin güvenirlik değeri düzeyinin saptanmasında iç tutarlılık için "Cronbach alfa katsayısı" hesaplanmıştır. Güvenirlik katsayısı, 0 ile +1 arasında değişkenlik gösterir, 0.70 değerinden yüksek olması gerektiği belirtilmektedir (Atılğan ve ark., 2017).

Bulgular

Örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmaya uygun olup olmadığını test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda KMO değerinin 0.867 olduğu belirlenmiştir. Bu istatistiğin 0.50 değerinden büyük çıkması, veriler için örneklem sayısının yeterli olduğunun bir göstergesidir (Kalaycı, 2005). Bu sonuç doğrultusunda, örneklem yeterliliğinin faktör analizi yapmak için "yeterli" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca verilerin faktör analizi için uygunluğunu test etmek amacıyla yapılan Bartlett Küresellik testi sonuçları incelendiğinde, elde edilen ki kare değerinin kabul edilebilir olduğu görülmüştür ($\chi^2(10) = 577.168$; $p < 0.05$) (Tablo 1).

On maddelik beşli likert tipi ölçeklenmiş "Diyet Memnuniyet Ölçeği" 102 kişiye uygulanmıştır. Ölçeğin faktöriyel yapısını belirlemek ve aynı zamanda geçerlik çalışması için toplanan verilere ilişkin açıklayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Yapılan faktör analizinde 1 nolu maddenin faktör yükünün 0.30 değerinden düşük olduğu gözlenmiş ve bu madde ölçekten çıkarılarak ikinci kez AFA yapılmıştır. Dokuz madde üzerinden yapılan faktör analizine ilişkin açıklanan varyans tablosu Tablo 1'de gösterilmiştir.

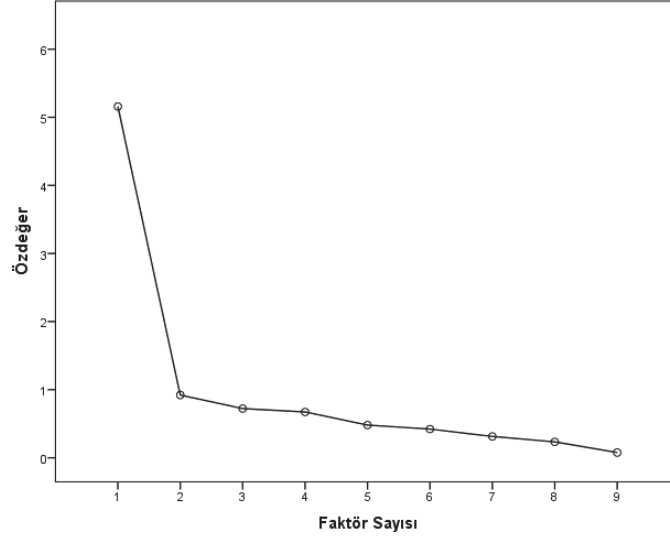
Tablo 1. Diyet Memnuniyet Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Öz değer	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %
1	5.158	57.316	57.316
2	.922	10.241	67.557
3	.722	8.024	75.581
4	.673	7.472	83.054
5	.480	5.329	88.383
6	.421	4.683	93.067
7	.314	3.483	96.550
8	.233	2.594	99.144
9	.077	.856	100.000

Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği:0.867

Bartlett's Küresellik testinin ki kare değeri= 577.168 Sd= 36 p=0.000

Açıklanan toplam varyans tablosu incelendiğinde 9 maddelik ölçekte 1 öz değerinden büyük tek faktörün bulunduğu gözlenmiştir. Tek faktörle ölçülen özelliğin %57'sinin ölçüldüğü gözlenmiştir. Öz değerlere ilişkin yamaç eğimi grafiği Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Öz Değerlere İlişkin Yamaç Eğimi Grafiği

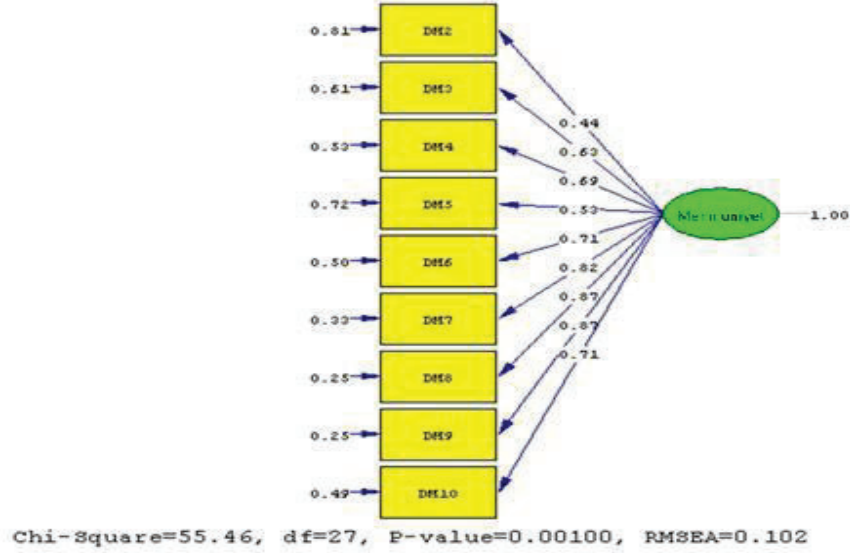
Açıklayıcı faktör analizine göre; 9 maddenin faktör yükleri, madde toplam korelasyonları ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı Tablo 2'de gösterilmiştir. Faktör yükleri incelendiğinde tüm maddelerin 0.30 değerinden yüksek faktör yüküne sahip olduğu gözlenmiştir. Maddelerin faktör yüklerinin 0.505 ile 0.894 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Madde toplam korelasyonlarının da 0.30 değerinden yüksek olduğu ve 0.422 ile 0.847 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine Cronbach alfa katsayısı ile bakılmıştır. Dokuz maddelik ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.902 olarak yüksek bir güvenilirlik elde edilmiştir. Güvenirlik katsayısının 1'e yakın değerler alması güvenilirliğin yüksek olduğu maddeler arasında iç tutarlılığın yüksek olduğu anlamına gelir ve istenilen bir durumdur.

Tablo 2: Diyet Memnuniyet Ölçeğine İlişkin Faktör Yükleri, Madde Toplam Korelasyonları ve Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı

Maddeler	Faktör Yüğü	Madde Toplam Korelasyonu	Cronbach Alfa
2. Diyetimde yasaklı olan yiyeceklere karşı istek duyuyorum.	.505	.422	0.902
3. Yemek hazırlamak kolaydır.	.703	.625	
4. Bu diyeti evde uygulamak kolaydır.	.770	.689	
5. Bu diyeti ev dışında uygulamak kolaydır.	.611	.520	
6. Bu diyet bana yediklerimden zevk almamda yeterli çeşitlilik sunar.	.776	.704	
7. Bu diyet benim bütçeme uygundur.	.844	.777	
8. Bu diyeti uygularken kendimi fiziksel olarak iyi hissediyorum.	.877	.821	
9. Bu diyetin benim durumum (ör. ağırlık kaybı, kalp sağlığı, diyabet önleme vb.) üzerindeki etkisinden memnunum.	.894	.847	
10. Bu diyeti ömür boyu uygulayabilirim.	.748	.663	

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda 9 maddelik ölçeğin faktöriyel yapısının doğrulaması Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) ile sınanmıştır. Maddeler arasındaki çoklu normallik varsayımının karşılanmaması sonucunda Ağırlıklandırılmamış En Küçük Kareler (Robust Unweighted Least Squares-ULS) yöntemiyle Asimtotik kovaryans matrisi kullanılarak parametre

kestirimi yapılmıştır. DFA sonuçlarına göre tüm maddelerin t değerleri anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Ölçekten herhangi bir madde çıkarılmasına gerek bulunmamıştır. Faktör yüklerinin 0.44 ile 0.87 arasında değiştiği gözlenmiştir. Faktör yüklerinin 0.40'ın üzerinde olduğu görülmüştür. Faktör yükünün en az 0.40 olması istenen bir ölçüttür (Erefe, 2012). Diyet memnuniyet ölçeğinin birinci düzey doğrulayıcı faktör analizine ilişkin model Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Diyet Memnuniyet Ölçeğinin Birinci Düzey Çok Faktörlü Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Model

Tek faktörlü 9 maddelik ölçeğin model-veri uyumuna ilişkin uyum indeksleri Tablo 3'de gösterilmiştir. Yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) değeri dışında tüm uyum indeksleri kabul edilebilir sınırlardadır. Genel olarak ölçeğin tek boyutlu yapısının kabul edilebileceği söylenebilmektedir.

Tablo 3. Diyet Memnuniyet Ölçeği Birinci Düzey Çok Faktörlü Model Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İyiliği İndeksi

İyilik Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Sınır *	Değer
X^2/sd	<5 Orta düzeyde <3 İyi uyum	55.46/27 = 2.05
GFI	>0.90	0.99
CFI	>0.90	0.99
NFI	>0.90	0.96
NNFI	>0.90	0.98
RFI	>0.85	0.94
S-RMR	< 0.08	0.061
RMSEA	< 0.08	0.102

(Kaynak: Kline. 2011; Baumgartner & Homburg. 1996; Bentler. 1980)

χ^2/sd -Chi-Square/Degree of Freedom (Ki-kare/serbestlik derecesi), RMSEA-Root Mean Square Error of Approximation (Yaklaşık hataların ortalama karekökü), SRMR-Standardized Root Mean Square Residual (Standartlaştırılmış hata kareleri ortalamasının karekökü), GFI- Goodness of Fit Index (Uyum iyiliği indeksi), CFI- Comparative Fit Index (Karşılaştırmalı uyum indeksi), NFI- Normed Fit Index (Normlaştırılmış uyum indeksi), NNFI- Non-Normed Fit Index (Normlaştırılmamış uyum indeksi), RFI- Relative Fit (Index göreli uyum indeksi).

Tartışma

Yetişkinlik dönemi, farklı sebeplerle özel diyet programlarının en sık uygulandığı dönemdir. Bu diyet programları uzun süreli takip gerektirdiğinden, diyet memnuniyeti kişinin diyetine sadık kalabilmesi adına son derece önemlidir (Leong ve ark., 2016; Wing & Hill,2001).

Diyet memnuniyet ölçeği, herhangi bir diyetle ilgili memnuniyeti etkileyen açlık, yeme isteği, yemek hazırlama, zevk

alma, evde ve evden uzakta diyeti takip etme kolaylığı, yemek çeşitliliği, bütçe uygunluğu, fiziksel sağlığa katkısı ve sürekliliği gibi hususları değerlendirmek amacıyla Jospe ve arkadaşları tarafından 2020 yılında geliştirilen bir ölçektir (Coynne ve ark., 1995; James ve ark., 2018; Jospe ve ark., 2020). Orijinal dili İngilizce olan “Diet Satisfaction Score” ölçeği, 10 maddeden oluşmaktadır. Cronbach alpha güvenirlik katsayısı 0.850 olarak bulunmuştur (Jospe ve ark., 2020). Ölçeğin diğer ülkelerde geçerlik ve güvenirliğine yönelik çalışma bulunmamaktadır.

Diyet memnuniyet ölçeği, kişinin diyetinden memnuniyet durumunu, diyetine devam edip etmeyeceğini ya da başka bir alternatif diyet geliştirilmesi gerekip gerekmediğini değerlendirmek için geliştirilmiş bir ölçektir. Ayrıca klinisyenlerin, hastalarda diyet uyumu veya uyamadıkları hususları değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Araştırmacılar açısından da kişilerin diyet uyumunun uzun ya da kısa vadeli olup olmadığını değerlendirmek amacıyla kullanılabilir (Jospe ve ark., 2020). Tüm bu amaçlar doğrultusunda geliştirilmiş olan bu ölçeğin Türk bireyler için uygunluğu değerlendirilmek istenmiş ve bu amaçla Türkçe geçerlik ve güvenirliği yapılmıştır.

Türkçe geçerlik ve güvenirliğinin değerlendirilmesi sonucunda; örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmak için yeterli (KMO değeri=0.867) ve verilerin analize uygun olduğu belirlenmiştir ($\chi^2(10) = 577.168$; $p < 0.05$) (Tablo 1). Orijinal ölçekteki 1 nolu maddenin faktör yükünün 0.30 değerinden düşük olduğu belirlendiğinden bu madde ölçekten çıkarılıp. Diyet Memnuniyet Ölçeği 9 madde olarak düzenlenmiştir (EK:1). Ölçeğin maddeleri çoktan seçmeli ve 5’li likert tipidir (1 = Kesinlikle katılmıyorum. 2 = Katılmıyorum. 3 = Kararsızım. 4 = Katılıyorum. 5 = Kesinlikle katılıyorum). Dokuz maddelik ölçeğin Cronbach alpha katsayısı 0.902 olarak yüksek bir güvenirlik elde edilmiştir (Tablo 2). Bu sonuçlara göre Diyet Memnuniyet Ölçeği’nin Türkçe formunun Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısının orijinal ölçeğe göre yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Açıklayıcı faktör analizi yardımı ile belirlenen faktörler arasında yeterli miktarda ilişki bulunup bulunmadığını, hangi değişkenin hangi faktörle ilişkili olduğunu, faktörlerin birbirlerinden bağımsız olup olmadığını, faktörlerin modeli açıklamasında yeterli olup olmadığını test etmek için bazı uyum indeksleri kullanılmıştır (Erkorkmaz ve ark., 2013). Ki-kare/serbestlik derecesi (χ^2/sd -Chi-Square/Degree of Freedom), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA-Root Mean Square Error of Approximation), Standartlaştırılmış Hata Kareleri Ortalamasının Karekökü (SRMR-Standardized Root Mean Square Residual), Uyum İyiliği İndeksi (GFI- Goodness of Fit Index), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI- Comparative Fit Index), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI- Normed Fit Index), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI- Non-Normed Fit Index), İndex Görelî Uyum İndeksi (RFI- Relative Fit) hesaplanmıştır. Yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA) değeri dışında tüm uyum indeksleri kabul edilebilir sınırlarda bulunmuştur. Genel olarak ölçeğin tek boyutlu yapısının kabul edilebileceği söylenebilmektedir (Tablo 3).

Sonuç ve Öneriler

Geçerlik ve güvenirlik düzeyi (Cronbach alpha güvenirlik katsayısı = 0.902) yüksek düzeyde bulunan bu ölçeğin 18- 65 yaş arası farklı sebeplerle (ağırlık kaybı/kazanımı, kronik hastalık gibi) diyet uygulayan Türk bireylerin diyet memnuniyet durumlarının değerlendirilmesinde kullanılması uygundur ve önerilmektedir. Diyet memnuniyet ölçeğinin bireyler, klinisyenler ve araştırmacılar için yararlı olacağı düşünülmektedir.

Etik Kurul Beyanı

Araştırmanın yapılabilmesi için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Tarih: 18/12/2020 Protokol No: 11/25) izin alınmıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynaklar

- Alpar, R. (2016). Uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlik. (4.baskı). Detay yayıncılık.
- Atılğan, H., Kan, A., & Aydın, B. (2017). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. (10. baskı). Anı yayıncılık.
- Baldwin, A.S., Rothman, A.J., & Jefery, R.W. (2009). Satisfaction with weight loss: examining the longitudinal covariation between people's weight-loss-related outcomes and experiences and their satisfaction. *Annals of Behavioral Medicine*, 38(3), 213–224. <https://doi.org/10.1007/s12160-009-9148-x>
- Baumgartner, H., & Homburg, C. (1996). Applications of structural equation modeling in marketing and consumer research: A review. *International Journal of Research in Marketing*, 13(2), 139-161. [https://doi.org/10.1016/0167-8116\(95\)00038-0](https://doi.org/10.1016/0167-8116(95)00038-0)
- Beasley J., Sardina P., Johnston E., Ganguzza, L., Padikkala, J., Bagheri, A., Jones, S., & Gianos, E. (2020). Integrating a diet quality screener into a cardiology practice: assessment of nutrition counseling, cardiometabolic risk factors and patient/provider satisfaction. *British Medical Journal Nutrition, Prevention & Health*, 3, e000046. <http://dx.doi.org/10.1136/bmjnph-2019-000046>
- Bentler, P.M. (1980). Multivariate analysis with latent variables: Causal modeling. *Annual Review of Psychology*, 31, 419-456. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.31.020180.002223>
- Calugi, S., Marchesini, G., El Ghoch, M., Gavasso, I., & Dalle Grave, R. (2020). The association between weight maintenance and session-by-session diet adherence, weight loss and weight-loss satisfaction. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 25(1), 127-133. <http://dx.doi.org/10.1007/s40519-018-0528-8>
- Coyne, T., Olson, M., Bradham, K., Garcon, M., Gregory, P., & Scherch, L. (1995). Dietary satisfaction correlated with adherence in the Modification of Diet in Renal Disease Study. *Journal of the American Dietetic Association*, 95(11), 1301-1306. [https://doi.org/10.1016/s0002-8223\(95\)00341-x](https://doi.org/10.1016/s0002-8223(95)00341-x)
- Delahanty, L.M., Hayden, D., Ammerman, A., & Nathan, D.M. (2002). Medical nutrition therapy for hypercholesterolemia positively affects patient satisfaction and quality of life outcomes. *Annals of Behavioral Medicine*, 24(4), 269-278. https://doi.org/10.1207/S15324796ABM2404_03
- Erefe, İ. (2002). *Veri toplama araçlarının niteliği. Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri*. İnci Erefe (ed). (pp.169-188). HEMAR-GE yayınları.
- Erkorkmaz, Ü., Etikan, İ., Demir, O., Özdamar, K., & Sanisoğlu, S.Y. (2013). Doğrulayıcı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*. 33(1), 210-223. <https://doi.org/10.5336/medsci.2011-26747>
- Gardner, C.D., Trepanowski, J.F., Del Gobbo, L.C., Hauser, M.E., Rigdon J., Ioannidis, J.P.A., Desai, M., & King, A.C. (2018). Effect of low-fat vs low-carbohydrate diet on 12-month weight loss in overweight adults and the association with genotype pattern or insulin secretion. *The Journal of the American Medical Association*, 319(7), 667-679. <http://dx.doi.org/10.1001/jama.2018.0245>
- Hayran, M., & Hayran, M. (2018). Sağlık araştırmaları için temel istatistik. (2. baskı). Omega Araştırma.
- James, B.L., Loken, E., Roe, L.S., Myrissa, K., Lawton C.L., Dye, L., & Rolls, B.J. (2018). Validation of the Diet Satisfaction Questionnaire: a new measure of satisfaction with diets for weight management. *Obesity Science & Practice*. 4, 506-514. <https://doi.org/10.1002/osp4.299>
- Jospe, M.R., Haszard, J.J., Taylor, R.W., & Freedhoff, Y. (2020). A tool for assessing the satisfaction of a diet: Development and preliminary validation of the Diet Satisfaction Score. *Nutrition & Dietetics*, 77, 268–273. <https://doi.org/10.1111/1747-0080.12591>

- Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS Uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Asil Yayın Dağıtım.
- Kline, R.B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. The Guilford Press.
- Leong, S.L., Gray, A., Haszard, J., & Horwath, C. (2016). Weight-control methods, 3-year weight change, and eating behaviors: a prospective nationwide study of middle-aged New Zealand women. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 116, 1276-1284. <https://doi.org/10.1016/j.jand.2016.02.021>
- Piccoli, G.B., Di Iorio, B.R., Chatrenet, A., D'Alessandro, C., Nazha, M., Capizzi, I., Vigotti, F.N., Fois, A., Maxia, S., Saulnier, P., Cabiddu, G., & Cupisti, A. (2020). Dietary satisfaction and quality of life in chronic kidney disease patients on low-protein diets: a multicentre study with long-term outcome data (TORINO-PISA study). *Nephrology Dialysis Transplantation*, 35(5), 790-802. <https://doi.org/10.1093/ndt/gfz147>
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. (5. basım). Nobel Yayınevi.
- Wing, R.R. & Hill, J.O. (2001). Successful weight loss maintenance. *Annual Review of Nutrition*, 21, 323-341. <https://doi.org/10.1146/annurev.nutr.21.1.323>

EK 1: Diyet Memnuniyet Ölçeği

Diyet Memnuniyet Ölçeği						
Her bir soru için diyetinizin son 2 haftasındaki davranışınızı en iyi tanımlayan cevabı seçin.		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1.	Diyetimde yasaklı olan yiyeceklere istek duyuyorum.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
2.	Yemek hazırlamak kolaydır.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
3.	Bu diyeti evde uygulamak kolaydır.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
4.	Bu diyeti ev dışında uygulamak kolaydır.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
5.	Bu diyet bana yediklerimden zevk almamda yeterli çeşitlilik sunar.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
6.	Bu diyet benim bütçeme uygundur.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
7.	Bu diyeti uygularken kendimi fiziksel olarak iyi hissediyorum.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
8.	Bu diyetin benim (durumum)* üzerindeki etkisinden memnunum.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
9.	Bu diyeti ömür boyu uygulayabilirim.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐

*Katılımcının diyete uyma nedenine dayalı koşul (ör. ağırlık kaybı, kalp sağlığı, diyabet önleme vb.).